

TEACHERS' AND PARENTS' COLLABORATION FOR STUDENTS

PEDAGÓGUSOK ÉS SZÜLŐK EGYÜTTMŰKÖDÉSE A TANULÓKÉRT

Pusztai Gabriella, Ceglédi Tímea, Bacskai Katinka, Papp Hunor (szerk.)

2025
DEBRECEN

CHERD Műhelytanulmányok sorozat
Absztraktkötet

Teachers' and parents' collaboration for students
Pedagógusok és szülők együttműködése a tanulókért
Az MTA-DE-CSATOKK Kutatócsoport zárókonferenciája
Absztraktkötet

Szerkesztők:

Pusztai Gabriella, Ceglédi Tímea, Bacskai Katinka, Papp Hunor

2025. február 13.

Debreceni Egyetem Főépület II. em. Karácsony Sándor terem

A konferencia szakmai bizottsága:

Prof. dr. Pusztai Gabriella
Dr. Bacskai Katinka
Dr. Ceglédi Tímea
Dr. Kocsis Zsófia

Angol nyelvi lektor: Dabney-Fekete Ilona, Johnathan Dabney

Kiadja a CHERD-Hungary
CHERD Műhelytanulmányok sorozat
Debrecen, 2025

ISBN 978-615-6012-33-3

A program a Miniszterelnökség, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. és a Nemzeti Együttműködési Alap támogatásával valósult meg.

A szakmai anyagok alapját képező kutatást és a kötet szerkesztését a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja, valamint a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap támogatásával megvalósult Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Program támogatta. A szerkesztés a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

A konferencia és a kutatás támogatói

DEBRECENI
EGYETEM

Tartalomjegyzék

Pusztai Gabriella; Ceglédi Tímea; Bacskai Katinka; Papp Hunor:	
Pedagógusok és szülők együttműködése a tanulókért	5
Plenáris előadások	8
Colombo, Maddalena: The Sociology of Inclusive Education. Theoretical Framework and the Italian Case	9
Santagati, Mariagrazia: Parental Involvement. From Theory to Practice	10
Keynote előadások	11
Pusztai Gabriella: Szülői percepciók a család-iskola partnerségi gyakorlatokról	12
Bacskai Katinka: A sajátos igényű gyermeket nevelő szülők iskolai bevonódása. Négy kutatás konklúziója	14
Ceglédi Tímea; Pusztai Gabriella; Fónai Mihály; Hegedűs Gabriella; Pally Katalin; Bacskai Katinka; Fekete Emese Kincső; Godó Katalin; Papp Hunor: Kultúraazonos család-iskola partnerség	16
Csók Cintia: A pedagógiai munkát támogató szakemberek jelentősége a család-iskola partnerségben	18
Chrappán Magdolna: Pedagógushallgatók felkészítése a képzésben a szülőkkel való kapcsolattartásra	20
Pusztai Gabriella; Ceglédi Tímea; Bacskai Katinka; Pally Katalin: 82 jógyakorlat egy kézikönyvben – A gyakorlatban alkalmazott tapasztalatok gyűjteménye	22
Kocsis Zsófia: Társasjáték tervezése a szülői részvétel érdekében	24
Konferencia absztraktok	26
Abdullah, Berivan; Dabney-Fekete, Ilona Dóra; Ceglédi, Tímea: A Resilience-focused Approach in Language Learning among Students from Low-income Families	27

Biró, Barbara; Ceglédi, Tímea: Insuperable Language Inequalities? A Reflecting Study on Bernstein's Linguistic Codes Theory and its Critique	29
Csák Zsolt; Fényes Hajnalka; Pusztai Gabriella: Az anyák és apák középiskolai bevonódásának hatása a hallgatói eredményességre	31
Demeter-Karászi, Zsuzsanna: Specificities of Parent-school Cooperation in the Church-run Sector	33
Fekete Emese Kincső; Ceglédi Tímea: Tanári reflexiók a szülői bevonódásról. A szülők reziliens támogatása	35
Fodor Ivett; Soós Csilla; Bacsikai Katinka: A fiúk érzelmi fejlődése a szülők hatására. Szisztematikus szakirodalombemutató	37
Hegedűs, Gabriella; Major, Enikő: Enhancing Parental Involvement in Education: Strategies and Implications	39
Hornyák Ágnes; Godó Katalin; Ceglédi Tímea; Pusztai Gabriella: A szülő mint erőforrás a mentorálásban	41
Horváth Lili: A „sorstársak” és „testvérközösségek” szerepe a gyermekvédelmi gondoskodásban felnövő reziliens hallgatók életútjában	43
Kas Dorka; Kocsis Zsófia: „A helikopterszülők nyomában!” A szülői bevonódás a helikopterszülői magatartás tükrében	45
Kádár Lilla: Az alternatív pedagógia lenyomata a hagyományos oktatásban	47
Miklódi-Simon, Zsófia; Kovács-Nagy, Klára; Kocsis, Nóra; Csók, Cintia: Common Goals, Shared Responsibility: The Relationship Between Foster Parents and Teachers	49
Papp, Hunor: Bridging the Gap: The Impact of the Let's Teach for Hungary Mentoring Programme on Disadvantaged Students' Future Aspirations	51
Pelyvás, István Márton; Kovács-Nagy, Klára: The Role of Parental Involvement in Functional Movement Skills in School-Aged Children ...	53

Rusznák, Anett; Pusztai, Gabriella: Parental Involvement in Hungarian Secondary Schools.....	55
Sávai-Átyin Regina; Bacskai Katinka; Kovács Karolina Eszter; Hrabéczy Anett; Dan Beáta: A szakadék áthidalása: A szülői szerepvállalás szerepe a sajátos nevelési igényű tanulók teljesítményének és fejlődésének javításában a magyar iskolákban.....	57
Sivadó Georgina; Kovács Karolina Eszter: A szülői bevonódás alakulása a testvérsorrend, az önértékelés, a reziliencia és a társas támasz függvényében	59
Szilágyi, Edit: Parental Involvement in Hungarian Kolping Secondary Schools.....	61
Veress Anna Edit; Kocsis Zsófia: A család szerepe a munkához való viszony kialakulásában.....	63
A konferencia rövid programja.....	65
Iránytű.....	67
Köszönetnyilvánítás.....	72
A CHERD Műhelytanulmányok sorozat korábban megjelent kötetei	73

Pusztai Gabriella; Ceglédi Tímea; Bacskai Katinka; Papp Hunor:
Pedagógusok és szülők együttműködése a tanulókért

A Magyar Tudományos Akadémia Köznevelés-fejlesztési Kutatási Programjának (MTA-KFKP) célja új tudományos kutatási eredmények becsatornázása a nevelés és az oktatás világába. Kiemelt szerepet kapnak azok a kutatási-fejlesztési projektek, amelyek hozzájárulnak a tudásátadás mellett az értékek közvetítéséhez is a pedagógiai szemlélet és módszerek fejlesztése révén.

Az MTA-KFKP támogatását elismert kutatócsoportok nyerték el, köztük a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán működő MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (MTA-DE-CSATOKK) is. A szakértői team tudását gazdagították a nemzetközi partnereink, a Kar oktatói, a CHERD-Hungary senior és junior kutatói, valamint a partnerként bevont iskolák pedagógusai, segítő szakemberei és vezetői. A tudományos utánpótlás képzés szempontjából is különleges áttörést jelentett a kutatási-fejlesztési program, hiszen a munkacsoportokban egyenrangú félként képviseltették magukat a pedagógusképzésben résztvevő hallgatók, akik a CHERD-Hungary Oktatáskutató Gyakornoki Program kutatóiként csatlakoztak az MTA-DE-CSATOKK-hoz.

A nagyívű négyéves munka számos szintéren foglalt magába kutatási-fejlesztési tevékenységeket. Szisztematikusan feltérképeztük a szülői bevonódás, a család-iskola partnerség témakörének nemzetközi szakirodalmát (közel 282 feldolgozott forrást csatornáztunk be a hazai neveléstudományi tudásbázisba), problémafeltáró interjúkat készítettünk pedagógusokkal (N = 45), megszólaltattuk a szülőket (N = 1002), az általános iskolai diákokat (N = 206) és a pályára készülő pedagógusokat (N = 1336) egyaránt. Erre a kutatás-alapú tudásra, s a partneriskolák tapasztalataira építve hiánypótló fejlesztéseket végeztünk. Jógyakorlatgyűjteményt állítottunk össze a család-iskola partnerség hazai és nemzetközi tudásának szintézise révén. Társasjátékot fejlesztettünk a rendelkezésünkre álló tudás játékos formában történő átadására, az iskolákban dolgozó pedagógusokat, vezetőket és szakembereket

megcélózva. A tanárképzés és tanártovábbképzés számára tananyagot állítottunk össze, amely hozzájárul a családok és iskolák kooperációjának kiépítéséhez és elmélyítéséhez.

Kutatási eredményeink és fejlesztéseink rövid- és hosszútávon egyaránt segítenek, hogy a család-iskola partnerség még erősebb alapokat nyújtson a diákok elköteleződésének, eredményességének javításához. Kiemelt figyelmet szenteltünk az olyan célcsoportoknak, mint a karrierjüket társadalmi hátrányokból indító tanulók, a roma/cigány tanulók, a különleges bánásmódot igénylő tanulók, valamint érintettük az őket támogató aktorok széles körét, mint a leendő és jelenlegi pedagógusok, segítő szakemberek.

Eredményeink növelték a hazai pedagógusok és kutatók munkájának nemzetközi beágyazottságát, hiszen partnerséget építettünk ki a téma elismert kutatóival és intézményeivel (European Research Network About Parents in Education; International Network of Scholars at Johns Hopkins University, Center on School, Family, and Community Partnerships). Tudományos eredményeink pozitív visszajelzést kaptak rangos nemzetközi folyóiratokban (pl. International Journal of Inclusive Education; British Journal of Religious Education), konferenciákon (pl. 21st International Roundtable on School, Family, and Community Partnerships, Philadelphia PA), oktatáspolitikai fórumokon (pl. Educational Leadership Network Europe).

A zárókonferencia lehetőséget adott arra, hogy a négyéves program sikereit ne csak bemutassuk, hanem azokra építve folytassuk a megkezdett párbeszédet partnereinkkel, akik között köszönthettük a nemzetközi kutatóhálózat tagjait, a Bölcsészettudományi Kar vezetését, az iskolák fenntartóit, vezetőit, pedagógusait és segítő szakembereit egyaránt. A közös munka folytatásának egy fontos alapkövét tettük le a Pedagógiai Kutatást és Fejlesztést Támogató Iskola Jelvény megalapításával és tizenöt iskolának való odaítélésével.

A jelen kötet a négyéves K+F Programból kínál szerény ízelítőt. Mivel a nagyívű munkának csak egy egészen apró szeletét érinthettük a konferencián, az utolsó fejezetben iránytűt adunk az MTA-DE-CSATOKK további eredményeinek megismeréséhez is. Kötetünkkel

fontos építőkövet szeretnénk kínálni a híd tovább építéséhez, amely közelebb hozza egymáshoz az iskolák értékes szakmai tudását és a tudományos kutatási eredményeket.

Debrecen, 2025.02.13.

Szerkesztők

Plenáris előadások

Colombo, Maddalena: The Sociology of Inclusive Education. Theoretical Framework and the Italian Case

Department of Sociology, Università Cattolica del Sacro Cuore, Milan, Italy

maddalena.colombo@unicatt.it

The intervention starts with a short insight into the general frame of education in Western countries, locating the notion of “inclusive education” at the crossroad between Sociology of inclusion & Sociology of education. The transformation of the public education system under the pressure of polycentrism and marketization goes together with the change in mutual-social relationships in any sphere of public and private life. This makes it more urgent a demand of “social inclusion”, that schools and educational agents collect in the light of their features: proximity, accessibility, equal and individualised treatment. After the distinctions insertion/inclusion; and integration/inclusion, I will go deeper in the fundamentals of inclusive education, as a *modus* for the management of social differences in educational settings. In this perspective I will present the teacher-parent alliance as an objective and condition of inclusive education. Then a short frame of the policy of inclusive education will be drafted, at different levels (institutional, organisational, and practical) and in the reference to three values: justice, citizenship, and respect. In the end a review of the state of inclusive education in Italy is provided, with reference to the legal frame based on the “SEN – Special education need” construct, which is discussed in its profound political orientation.

Keywords: inclusive education, theory, Italy

Santagati, Mariagrazia: Parental Involvement. From Theory to Practice

Department of Sociology, Università Cattolica del Sacro Cuore, Milan, Italy

mariagrazia.santagati@unicatt.it

The contribution explores the complexities of parental involvement in education, highlighting both theoretical perspectives and empirical research findings. Traditional sociological approaches emphasize the role of family background in shaping student success (Bourdieu & Passeron, 1970), whereas contemporary research underscores the active role of parental involvement in fostering educational achievement of their children. However, this relationship is not linear: Lahire (1995) demonstrates how certain working-class families cultivate academic success through structured domestic practices, challenging deterministic views on social reproduction. As well as recent studies on students with immigrant-origins (Santagati, 2021) highlight several meanings, narratives, and strategies for educational success, also in this disadvantaged and minority group.

A central focus of the paper is the role of immigrant-origin families in the educational system. While these families often exhibit strong aspirations for their children's success, they face systemic barriers, such as linguistic and cultural dissonances, limiting their engagement with schools. Empirical data from the Su.Per. and Vo.Ca.Le. projects (Santagati, 2021, 2022) reveal the heterogeneous strategies adopted by immigrant students and the evolving nature of parental involvement, particularly during the COVID-19 pandemic.

The findings call for a paradigm shift: schools must actively engage families, particularly those from disadvantaged backgrounds, by fostering inclusive practices and democratic participation. Ultimately, the research advocates for rethinking the school-family alliance beyond deterministic models, emphasizing the dynamic interplay between family resources, institutional structures, and student agency.

Keywords: parental involvement, family background, academic success

Keynote előadások

Pusztai Gabriella: Szülői percepciók a család-iskola partnerségi gyakorlatokról

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar)

pusztai.gabriella@arts.unideb.hu

Széleskörű nemzetközi kutatások támasztják alá, hogy a magasabb szintű szülői iskolai végzettség pozitív összefüggést mutat az aktívabb és hatékonyabb szülői bevonódással és a tanulói eredményességgel. Arra is fény derült, hogy az iskolai kezdeményezések kulcsszerepet játszanak a családi, iskolai és közösségi partnerségek (Family, School, and Community Partnerships: FSCP) kialakításában. Mindazonáltal nem egyértelmű, hogy mely intézményi gyakorlatok támogatják hatékonyan a különböző társadalmi státusú szülők bevonását. Előadásunkban a szülők körében végzett vizsgálatunk eredményeit mutatjuk be abból a szempontból, hogy az FSCP-gyakorlatok hogyan hatnak a szülői részvételre és a tanulói eredményességre. A hipotézisek a következők voltak: (1) A magasabb szintű szülői iskolai végzettség összefügg az aktívabb otthoni és iskolai szülői szerepvállalással. (2) A szülők iskolai végzettsége hatással van az FSCP-gyakorlatokkal kapcsolatos percepcióikra. (3) A szülők FSCP-ről alkotott elképzelései erősebb kapcsolatban állnak a szülői bevonással (PI), mint az egyéni tanulói és szülői jellemzők. (4) Az iskolai gyakorlatok a szülői részvétel közvetítésével tanulói eredményességre is képesek befolyással lenni.

A kutatás során három közép-kelet-európai ország magyar általános és középiskolás tanulóinak szüleit vizsgáltuk (N = 1002). Eredményeink szerint az alacsonyabb végzettségű szülők a magasabb végzettségű szülőkhöz képest nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a közösségfejlesztési politikáknak és a célzott támogatásoknak. Megállapítottuk, hogy a szülők FSCP-gyakorlatokkal kapcsolatos percepciói szorosabb összefüggést mutatnak a szülői bevonással, mint az egyéni háttértényezők, s az iskolai kezdeményezések közvetett hatást képesek gyakorolni a tanulói eredményességre. Eredményeink gyakorlati jelentősége, hogy a szülőkkel való szorosabb

együttműködés az iskolák olyan eszköze, amely megtérül az iskolák, a pedagógusok munkájának eredményességében és hatékonyságában. A szülőkkel való együttműködésben rejlő lehetőségeket érdemes az iskolakultúra szerves részévé tenni.

Kulcsszavak: Family, School, and Community Partnerships: FSCP), szülői percepciók, szülői bevonódás

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Bacsikai Katinka: A sajátos igényű gyermeket nevelő szülők iskolai bevonódása. Négy kutatás konklúziója

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar)

bacsikai.katinka@arts.unideb.hu

A szülői bevonódás (Parental Involvement: PI) iskolai eredményességre gyakorolt hatását számtalan vizsgálat kimutatta (Patall et al., 2008; Jeynes, 2007, 2016; Nyitrai et al., 2019; Sénéchal & Young, 2008; Wigfield & Eccles, 1992; Wilder, 2014.) A tanulóknak azonban van egy olyan csoportja, ahol a tanulmányi eredményesség alacsonyabb, mert valamilyen tanulási nehézséggel, fogyatékkal kell megküzdeniük (Hrabéczy et al., 2022). A sajátos nevelési igényű (SNI) vagy beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő (BTMN) diákok kiemelt figyelmet kapnak az iskolában. Kérdés azonban, hogy a szülői bevonódás mintázatai az őket nevelő családok esetében megegyeznek-e, illetve van-e olyan kifejezetten rájuk jellemző keretrendszer, amely megkönnyíti és eredményesebbé teszi a bevonódásukat. Előadásunk négy kutatás eredményeit szintetizálja. Alkalmaztunk szisztematikus szakirodalom elemzést (28 témába vágó irodalom feldolgozásával), kvalitatív kutatást (22 tanár megkérdezésével), szülőkkel készült kérdőíves kutatást (1002 szülői válasz három országból) és az Országos kompetenciamérés adataiból kialakított longitudinális adatbázist is elemeztük (104 110 tanulói sort tartalmaz). Az eredményeink azt mutatják, a sajátos nevelési igényű diákok szülei nem minden esetben mutatnak a többségtől eltérő jellemzőket, mert esetükben is nagy jelentősége van az egyéb PI-t befolyásoló tényezőknek, mint pl. a szociokulturális háttér vagy a lakóhely településtípusa. Ugyanakkor megállapítottuk, hogy gyakran elkerülhetetlen a család és az iskola konfliktusa, mert a szülő számára a gyermekei igényei és jogai elsődlegesek, míg az iskola és a pedagógus számára az egész tanulóközösség és az iskolai kultúra is fontos. A szülők bevonása azért bír jelentőséggel az iskolák számára, mert ez lehetséges út az iskolai kultúra elfogadásának elősegítésére, hogy ütközési zóna helyett híd alakulhasson ki. A szülőknek pedig

ismerniük kell, hogy hogyan tudják valóban hatékonyan támogatni a gyermekük kognitív és szociális fejlődését.

Kulcsszavak: szülői bevonódás, sajátos nevelési igény, beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Ceglédi Tímea; Pusztai Gabriella; Fónai Mihály; Hegedűs Gabriella; Pally Katalin; Bacscai Katinka; Fekete Emese Kincső; Godó Katalin; Papp Hunor: Kultúraazonos család-iskola partnerség MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); CHERD-Hungary Oktatáskutató Gyakornoki Program; II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
ceglei.timea@arts.unideb.hu

A roma tanulók sikeressége az oktatási rendszerben kurrens kérdés a nemzetközi oktatáspolitikai döntések területétől az iskolák hétköznapi működéséig. A sikerességhez elengedhetetlen, hogy a tanulók és iskolák mellett a szülők is kiemelt szereplőként jelenjenek meg. Előadásunkban a roma tanulók sikerességét támogató lehetőségek között vesszük számba a domináns iskolai kultúrára válaszként megjelenő kultúraazonos pedagógiát (Pusztai & Ináncsy-Pap, 2015; Kárpáti et al., 2014; L. Ritók, 2009; Hamilton, 2018; Luciak & Liegl, 2009; Bouillet & Miškeljin, 2017; Bernstein, 1996; Boreczky, 2000; Bourdieu, 1978). A fogalom alatt a tanulók és családjaik kultúrájának tudatosításával megalkotott iskolai környezetet értjük, ahol a tanár a tanulók és családjaik kultúrájára építve segíti a jelentésközlést és a világ megértését, “s amely végső soron mindenki számára biztosítja az esélyegyenlőség megtapasztalását” (Boreczky, 2000: 81-92).

Előadásunk öt nagyobb adatfelvétel tanulságait szintetizálja. 1. Szisztematikus szakirodalom elemzés a roma szülőkről (N = 62 angol nyelvű tudományos forrás 27 országból); 2. Tanulók kérdőíves lekérdőzése Hajdú-Bihar megyében (7-8. osztály) (N = 206); 3. Szülői kérdőív három országban (N = 1002); 4. Pedagógus interjúk három megyében (N = 45); 5. Jógyakorlatok, esettanulmányok tanulságai itthonról és a világból (N = 82).

Legfontosabb eredményeinket több szereplő szemszögéből mutatjuk be: 1) A szakirodalom súlyos kölcsönös meg-nem-értettségre hívja fel a figyelmet világszerte (hiányzik az igények, szándékok találkozása, megbeszélése). 2) A pedagógusok szűk mozgástérrel, hiányos

intézményi feltételekkel, a felkészítés hiányával küzdenek. 3) A roma szülők távolságot érzékelnek a nevelési elvekben a tanároktól és az osztályközösség többi szülőjétől is. A kultúrájuk tiszteletben tartását kevésbé érzik, mint a többségi szülők. 4) A roma tanulók szerint a szüleik bevonódása nem marad el a többségi szülőkéitől.

Minél több problémát azonosíthatunk a család-iskola kapcsolat partneri kommunikációt, tiszteletet, kultúraazonosságot megragadó mutatóiban, annál gyengébb a gyermek iskolai eredményessége.

A nemzetközi és hazai szakirodalom szerint is az iskolának van felhatalmazása és tudása, hogy megtegye a közeledő lépéseket a “közös ügy”, a gyermek érdekében (Bacsikai, 2020; Desforges et al., 2003; Epstein, 1990; Jeynes, 2003; L. Ritók, 2009).

Ugyanakkor az iskola sincs könnyű helyzetben. Egy nagyon heterogén szülői közegben kell elérnie azt, hogy közös nevelési alapelvek mentén dolgozzanak a gyermekek fejlődése érdekében. A pedagógusok nyitottságán és elkötelezettségén túl intézményi szintű segítség (anyagi és személyzeti) szükséges, hogy az iskola minél sikeresebben betölthesse ezt a fontos szerepét, és a tanulók eredményességén keresztül profitálhasson a szülői bevonódás támogatásából.

Kulcsszavak: kultúraazonos pedagógia, roma tanulók, szülői bevonódás

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. Az elemzés a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

Csók Cintia: A pedagógiai munkát támogató szakemberek jelentősége a család-iskola partnerségben

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar)

csok.cintia@arts.unideb.hu

A pedagógusok és szülők közötti hatékony kommunikáció alapvető jelentőségű a gyermekek tanulmányi előmenetele szempontjából. A digitális korban a családok egyre összetettebb oktatási és nevelési kihívásokkal szembesülnek, amelyek megoldása fokozott együttműködést kíván a pedagógusokkal. Az információcsere mellett a szülők tanácsadásra és támogatásra is rászorulnak e nehézségek kezeléséhez. Ugyanakkor a pedagógusképzés elsősorban az osztálytermi munkára összpontosít, így a családokkal való partnerségi viszony fejlesztése háttérbe szorul. A tanárok túlterheltsége tovább nehezíti a szülők megfelelő támogatását (Csók, 2020; Pusztai, et al., 2023; Pusztai et al., 2024). Kutatásunk célja feltárni, miként járulhatnak hozzá az iskolai segítő szakemberek a pedagógusok tehermentesítéséhez és munkájuk hatékonyságának növeléséhez. Feltételezzük, hogy az iskolai segítő munkatársak szerepe és bevonása társadalmi és szakmai háttérváltozók mentén jelentős eltéréseket mutat. Az országos vizsgálat ISCED 2-3 szinten dolgozó pedagógiai asszisztensekre, iskolai szociális segítőkre és iskolapszichológusokra terjedt ki (N = 416). Nemzetközi szakirodalmi megállapításokkal összhangban kutatásunk rávilágít arra, hogy a pedagógiai munkát támogató szakemberek kulcsszerepet töltenek be az oktató-nevelő folyamatokban. Tapasztalatuk és aktív jelenlétük révén hatékonyan segíthetik az iskolai tevékenységeket, különösen azokon a területeken, amelyekre a pedagógusok leterheltségük miatt nem tudnak elegendő figyelmet fordítani. Eredményeink megerősítik azt a hipotézist, hogy az iskolai segítő feladatkörei élesen elkülönülnek a szülőkkel való kooperáció terén, ugyanakkor e szerepek a családok társadalmi háttérétől függően is jelentős eltéréseket mutatnak. Kutatásunk egyik legfontosabb tanulsága, hogy a pedagógusok és segítő szakemberek közötti együttműködés hatékonyabbá tételéhez nem csupán

intézményi stratégiákra, hanem a szakemberek szerepének tudatosabb meghatározására is szükség van. A jól szervezett teammunka nemcsak a pedagógusok tehermentesítését segítheti, hanem a szülői részvétel eredményes előmozdításához is hozzájárulhat. Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy a pedagógusok képzésében még nagyobb hangsúlyt kapjon a segítő munkatársakkal és a családokkal való hatékony együttműködés módszertana és gyakorlata.

Kulcsszavak: segítő szakemberek, szülői bevonódás, család-iskola partnerség, teammunka, interprofesszionális együttműködés

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Chrappán Magdolna: Pedagógushallgatók felkészítése a képzésben a szülőkkel való kapcsolattartásra

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar)

chrappan.magdolna@arts.unideb.hu

Az MTA-DE-CSATOKK projekt keretében külön vizsgáltuk a tanárképzésben zajló felkészítést a szülőkkel való kapcsolattartás témakörében. A hallgatók számára az egyik legnehezebb feladat az, hogy a családdal miképpen tud hatékony szakmai kapcsolatot kialakítani. A szakirodalomban fellelhető kutatások eredményei arra engednek következtetni, hogy a tanárképzésben lévő hallgatók kevésbé érzik magukat felkészültek a családok/szülők bevonására (Willemse et al., 2016, 2017; Bruïe et al., 2014, 2018; D’Haem & Griswold, 2017).

Az eddigi kutatások bizonyítják, hogy bár elméletben mind nemzeti, kormányzati kontextusban, mind pedig intézményi szinten hangsúlyozzák a felkészítést, a gyakorlatban mégis nehezen valósul meg (például Thompson et al., 2018; Willemse et al., 2008; Epstein, 2018).

A család-iskola partnerségi kapcsolat felkészítésének javítását célzó elméleti megközelítések elősegítenék a tanárképzésben résztvevő hallgatók magabiztosabb fellépését a családokkal való együttműködésben (Willemse et al., 2008; Epstein, 2018).

Kutatócsoportunk a nemzetközi szakirodalom szisztematikus áttekintése mellett elsősorban a hazai képzések állapotát igyekezett feltárni. Ennek részeként a dokumentumelemzésen túl kvantitatív kutatást is folytattunk. Végzős hallgatókat és a felsőoktatásban a pedagógiai felkészítésben dolgozó oktatókat kérdeztünk meg kérdőíveinkkel, amelyek a Fisher-féle Szülői Bevonódás Skála (Perception of Parental Involvement Scale – PPIS; Fisher, 2011) felhasználásával készültek, kiegészítve azt a magyar képzési sajátosságokra vonatkozó elemekkel.

A kérdőíves lekérdezés online zajlott, az eredmények a viszonylag kis elemszám miatt elsősorban trendmegállapításra alkalmasak. Az adatfeldolgozás SPSS 21. verzióval történt.

Az eredmények azt mutatják, hogy mind a hallgatók, mind az oktatók fontosnak tartják azt, hogy a képzésben megjelenjenek a családdal való együttműködésre történő felkészítés elemei, és mindkét csoport alapvetően elégedetlen a hatékonysággal. A hallgatók az egyetemi kurzusokon is találkoznak a témával, ám ez főképp konkrét tevékenységek és feladatok nélküli elméleti tudást jelent. Legfőképp a gyakorlatok, elsősorban az összefüggő gyakorlat során szereznek tényleges tapasztalatot a szülőkkal kapcsolatban. Érthető tehát, hogy a felkészítésben mind a hallgatók, mind az oktatók szerint az iskolai vezető- és mentortanároknak és a pedagógiát oktató kollégáknak van kiemelkedő szerepe.

Eredményeink alapján meghatározhatók bizonyos beavatkozási pontok, amelyek a felkészítés hatékonyságát növelnék. A leglényegesebb innovációs elrugaszkodási pontoknak tekinthetjük a témának dedikált egyetemi kurzusok mellett a horizontális tematikus feldolgozást, valamint a mentortanárok célirányos felkészítését, valamint a partnerintézmények intenzívebb bevonását.

Kulcsszavak: tanárképzés, gyakorlati képzés, pedagógiai-pszichológiai képzés, oktatói vélekedés, hallgatói vélekedés

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Pusztai Gabriella; Ceglédi Tímea; Bacsikai Katinka; Pallay Katalin: 82 jógyakorlat egy kézikönyvben – A gyakorlatban alkalmazott tapasztalatok gyűjteménye

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

pusztai.gabriella@arts.unideb.hu

Jelen előadásban az iskola és a család közötti együttműködés fontosságát, valamint a nemzetközi és hazai jógyakorlatokat mutatjuk be, amelyek segíthetik a szülői bevonódás erősítését az oktatásban. Az *MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport* négyéves munkája során feltártuk azokat a pedagógiai intervenciókat, amelyek hatékonyan támogatják az iskolák és családok közötti partnerséget. Előadásunkban ismertetjük e munka eredményeit, amelyeket egy kézikönyvben foglaltunk össze. A kötet két fő részből áll. Az első részben a nemzetközi szakirodalomban fellelt jógyakorlatokat mutatjuk be, míg a második rész 38 magyarországi, partiumi és kárpátaljai iskolában alkalmazott módszereket és esettanulmányokat ismertet. A nemzetközi jógyakorlatokat szisztematikus irodalom elemzés (systematic review) módszerével azonosítottuk. Joyce L. Epstein (2023) elméleti keretére építve a fellelt jógyakorlatokat három fő kategóriába soroltuk: *Sajátos nevelési igényű gyermekek családjait támogató programok; Mélyszegénységben élő, bevándorló vagy roma családok számára kidolgozott kezdeményezések, Nyelvi hátrányokkal küzdő családokat segítő oktatási programok*. Ezen kívül egyéb nemzetközi jógyakorlatokat is ismertetünk, melyek egészségtudatossággal, szülői önkéntességgel és digitális oktatással kapcsolatosak. A kötet második része a hazai jógyakorlatokat mutatja be. A hazai jógyakorlatokat az intézménytípusok alapján négy kategóriába soroltuk: *községi intézmények; városi intézmények; nagyvárosi alapítványi iskolák; iskolán kívüli nevelés*. Az elemzés rávilágít arra, hogy a szülői bevonódás elősegítésében kiemelten fontos a helyi kontextushoz való alkalmazkodás, a fenntartható erőforrások biztosítása, valamint a pedagógusok és szülők közötti

hatékony párbeszéd kialakítása. Az előadás célja, hogy gyakorlati iránymutatást nyújtson a pedagógusok és az iskolaigazgatók számára az iskola–család együttműködés fejlesztéséhez, valamint inspirációként kíván szolgálni a nemzetközi és hazai jógyakorlatok adaptálásához.

Kulcsszavak: nemzetközi jógyakorlatok, iskola-család együttműködés, szülői bevonódás, oktatási intervenciók, inkluzív oktatás

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. Az elemzés a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

Kocsis Zsófia: Társasjáték tervezése a szülői részvétel érdekében
MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar)
kocsis.zsofia@arts.unideb.hu

A szakirodalom rámutat az aktív tanulási környezet iránti növekvő igényre a felsőoktatásban (Khalaf & Zin, 2018), amely fontos lenne a tanárképzésben is, különös tekintettel a szülőkkal való együttműködésre. Míg a szülői bevonódás előnyeit számos nemzetközi szakirodalom kiemeli (Goodall & Vorhaus, 2011; Boonk et al., 2018), amelyet gyakorlatban már jól működő programokkal, tevékenységekkel támogatnak, addig Magyarországon még mindig fejletlenek a tanárjelöltek hatékony felkészítését szolgáló eszközök a család-iskola együttműködésének segítésére. A tanulmány ezt a hiányosságot egy egyedi tervezésű társasjáték – mint innovatív tanítási eszköz – felhasználásának vizsgálatával kívánja pótolni. A társasjátékok hatékonysága hosszútávú hatást mutat (Karbownik et al., 2016), segíti az ismeretek elmélyítését és a készségek fejlesztését (Ge & Ifenthaler, 2018). Hogyan növelheti egy társasjáték a tanárjelöltek tudását és készségeit a hatékony szülői bevonódás érdekében? Társasjátékunk a család és az iskola valós kihívásait szimulálja egy kooperatív társasjátékon keresztül. A társasjátékban szereplő gyakorlatok mind nemzetközi (Epstein, 2010; Smit et al., 2007; Sheldon et al., 2015), mind korábbi hazai eredményeken alapszanak, így biztosítva a játék relevanciáját. A játékot 131 tanár és tanárjelölt segítségével teszteltük, akik a játék utáni kérdőívek által értékelték a fejlesztés oktatási értékét. A játékosok kiemelték a társasjáték kooperatív struktúrájának, a forgatókönyv-alapú kihívásoknak, valamint a humor és az oktatási elemek integrációjának erősségeit. A legtöbb válaszadó arról számolt be, hogy új betekintést nyert a szülői szerepek sokféleségébe és a hatékony család-iskola partnerségek kialakításának gyakorlati stratégiáiba. Az ismeretek bővítésén túl a társasjáték elősegítette a játékosok közötti együttműködést, a problémamegoldást és a kommunikációt. Ezek az eredmények kiemelik a társasjátékokban mint hatékony pedagógiai

eszközökben rejlő lehetőségeket. Távlati célként megjelenik a társasjáték beágyazása a tanárképzési tantervekbe különböző kurzusok során. Kutatásunk egyúttal modellt nyújt a társasjátékok gyakorlatba való integrálásához, hidat képezve az elmélet és a gyakorlat között. A tanulmány bemutatja, hogy az oktatási társasjátékok hogyan alakíthatják át a hagyományos tanulási megközelítéseket, és hogyan kínálnak élményszerű és aktív tanulási környezetet a tanárjelöltek, pedagógusok számára.

Kulcsszavak: szülői bevonódás, társasjáték, tanárképzés, együttműködés

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. Az előadás a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával valósult meg.

Konferencia absztraktok

Abdullah, Berivan; Dabney-Fekete, Ilona Dóra; Ceglédi, Tímea: A Resilience-focused Approach in Language Learning among Students from Low-income Families

MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities)

berivan.abdullah@uoz.edu.krd

There is a growing body of scientific knowledge on the factors that support better performance of socio-economically disadvantaged students (considered resilient) in mathematics, reading, and science, especially since the resilience-focused PISA and TIMSS analyses (Erberber et al., 2015; OECD, 2011, 2015, 2022; Agasisti, 2018). Nevertheless, less is known about learners who are resilient in foreign languages.

The poster focuses on a particular aspect of the relationship between language learning and family background. It examines a significant indicator of socioeconomic status, namely family income, as well as language games as an essential component of language acquisition and their availability. Language acquisition can considerably benefit from digital language games; yet, questions of accessibility create concerns, particularly for learners from low-income households who may not be able to acquire the tools, potentially limiting their language learning (Anasuri, 2017; Blair & Raver, 2012; Hodgkinson et al., 2017; Brody et al., 2019; Pace et al., 2017; Dolean et al., 2019; Vonkova, Papajoanu & Moore, 2024; Coghlan, 2004; Riasati, Allahyar & Tan, 2012).

Research questions: 1) What characterizes the correlation between family income, language games, and language acquisition? 2) What solutions are currently known in scientific literature to support successful language learning for students from low-income families?

We conducted a literature review of the Scopus database, incorporating the following keywords: "family income", "learning the English language," "language games" and "language acquisition". Selection criteria: years, subject areas, document types, keywords,

language, and accessibility. After three-step screening, 167 articles were included in the analysis.

Findings: 1) Several studies carried out in various contexts collectively imply that the differences in language learning outcomes between high- and low-income families are caused by the different capacities of families to offer useful educational resources and support, such as language games. 2) The articles offer strategies that support equal language learning opportunities, stimulate learners' cognitive development, and create a good language learning environment. Examples include equitable access to resources and extracurricular activities, positive attitudes of parents and educators, etc.

The research's theoretical and practical significance lies in its emphasis on the need to provide inclusive learning environments that guarantee equitable access to efficient language learning resources, which can aid low-income students in succeeding in English.

Keywords: resilience, family income, language games, language learning, social inequalities

The research on which this presentation is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the support provided by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences. This presentation was supported by the János Bolyai Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

Biró, Barbara; Ceglédi, Tímea: Insuperable Language Inequalities?
A Reflecting Study on Bernstein's Linguistic Codes Theory and its Critique

MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities); CHERD-Hungary Educational Research Internship Program

barbiro0803@gmail.com

Kindergarten education is compulsory in Hungary, and the National Basic Programme for Kindergarten Education foresees effective language activities. This is in line with what Bernstein has proposed to address language inequalities. The research question is whether linguistic differences can be observed among kindergarten students in Hungary based on the socio-economic situation of the place of residence. The investigated settlement categories according to Government Decree 105/2015. (IV. 23.), and the Central Statistical Office data were the following: disadvantaged, less disadvantaged and advantaged (N = 39). The speech of kindergarteners was examined using three playful tests, which were analyzed applying dimensions and indicators determined by reviewing the literature written by Bernstein, his followers, and critics, and a pilot study. During the analysis, the underperformance of the disadvantaged settlement's children was detected in several scales, sometimes spectacularly (adjectives, word count, sentence coherence in the first test, noun-verb relationship), sometimes only to a lesser extent (the use of conjunctions, extended sentences, personal pronouns). Overall, the results support that Bernstein's theory created two generations ago are still valid today: language inequalities can still be experienced along the settlement disadvantages. The research draws attention to the need to increase the efficiency of mother tongue development in kindergartens.

Keywords: linguistic codes, language disadvantage, residential disadvantages

The research on which this paper is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the support provided by János Bolyai Research Grant of the Hungarian Academy of Sciences and the University Research Grant Programme of the Ministry of Culture and Innovation (EKÖP-24-2), funded by the National Research, Development and Innovation Fund.

Csák Zsolt; Fényes Hajnalka; Pusztai Gabriella: Az anyák és apák középiskolai bevonódásának hatása a hallgatói eredményességre
MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); CHERD-Hungary
Oktatáskutató Gyakornoki Program
csakzsolt66@gmail.com

A szülői bevonódás témaköre a nemzetközi viszonylatban egy meglehetősen sokat kutatott terület, valamint hazánkban is egyre több tanulmány születik ebben a témában. A vizsgálatok alapján a szülői bevonódás a gyermekek jobb iskolai eredményességével hozható összefüggésbe (Bacscai et al., 2024; Guo et al., 2018; Kovács et al., 2024; Pribesh et al., 2020). A serdülőkorrrel azonban a közvetlen szülői interakciók egy közvetettebb, nagyobb önállóságot biztosító szülői bevonódás dimenzióra, az úgynevezett tanulmányi szocializációra helyeződik át (Hill & Tyson, 2009). Mind az apák, mind az anyák a tudás és tanulás értékességének közvetítése, jellemformálás és beszélgetés révén járulnak hozzá a serdülő gyermekek eredményességéhez (Kim & Hill, 2015). A vizsgálatok azonban általános- és középiskolás gyermekekre vonatkoznak, és nem terjednek ki a későbbi életszakaszra. Kutatásunk során arra keressük a választ, hogy az anyák és az apák serdülőkori bevonódásának pozitív hozadéakai a hallgatók felsőoktatási eredményességén is kimutathatóak-e. Vizsgálatunkat az MTA-DE-CSATOKK Kutatócsoport felsőoktatási hallgatókkal végzett kérdőíves lekérdésének adatbázisán (N = 1334) végeztük. Hipotézisünk szerint a középiskolás időszakban tapasztalt anyai és apai bevonódás a felsőoktatási eredményességre is pozitív hatást gyakorol (Hill & Tyson, 2009; Kim & Hill, 2015). Kutatásunkban kilenc itemből főkomponens elemzéssel alakítottuk ki az anyák és az apák iskolai bevonódásának változóját. Az otthoni bevonódás 14 iteme azonban nem rendeződött egyetlen komponensbe, így faktorelemzést végeztünk, amely során három faktor rajzolódott ki. Vizsgálatunkban továbbá többlépcsős lineáris regressziót végeztünk, melynek függő változója a hallgatók által, a jegyeik alapján megítélt szubjektív

eredményesség volt. Magyarázó változóink a dimenzióredukciós eljárások során kialakított középiskolás korban tapasztalt szülői bevonódás dimenziók, valamint további háttérváltozók voltak. A faktorelemzés eredményei alapján az anyák és az apák némileg eltérő bevonódási gyakorlatokkal rendelkeznek a mindennapok során. A tanulás fontosságáról való beszélgetés – amely a tanulmányi szocializáció indikátora – az anyák esetében a mindennapos, általános tevékenységekkel, míg az apák esetében az értékátadó, érzelmi bevonódást tükröző itemekkel párosult. A regressziós eredményeink alapján mindkét szülő azon otthoni középiskolás bevonódási faktora járul hozzá a hallgatók jelenlegi eredményességéhez, melybe a tanulmányok fontosságáról való beszélgetés itemje tartozik. Az anyák bevonódásának szignifikáns befolyása azonban a regresszió negyedik lépcsőjében megszűnt. Kutatási eredményeink újszerűek nemzetközi viszonylatban is: Úgy tűnik, a serdülőkorban tapasztalt anyai és apai bevonódás a későbbi felsőoktatási eredményességen is megmutatkozik. A szülői bevonódás feltételezhetően maradandó felhajtóerőt biztosít a közoktatáson túl is az értékátadás, jellemformálás révén.

Kulcsszavak: szülői bevonódás; hallgatói eredményesség; tanulmányi szocializáció

Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta; A Kulturális és Innovációs Minisztérium EKÖP-24-2 kódszámú Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült

Demeter-Karászi, Zsuzsanna: Specificities of Parent-school Cooperation in the Church-run Sector

MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities)

demeter-karasz.zsuzsanna@arts.unideb.hu

Two main alternative views have previously competed in explaining the popularity and effectiveness of schools run by religious organizations compared to public state institutions. One view is that these institutions select and attract children from higher-status families with more careful home education, while the other is that school staff in these institutions develop closer relationships with parents. The study of parent-school partnerships has recently received relatively little attention in the literature on church-run schools. This is an important issue in Hungary, where a high proportion of schools serve low-status students.

In our analysis, taking into account Epstein's typology of parental involvement, we seek to determine whether parental involvement in church-run schools differs from that in the public sector. To answer our research question, we conducted a qualitative research study, carrying out semi-structured interviews with 32 primary school teachers in one of the most deprived regions of the country. Despite regional similarities, our results showed that differences exist between church-run and public schools in terms of parental involvement. While church-run schools are more active in fostering a sense of community among parents, public schools tend to emphasize more formal and individual forms of parental involvement.

Keywords: church-run school sector; public school sector; parent-school partnership; Epstein's framework; comparative study; qualitative method

The research on which this presentation is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the

*support provided by the Research Programme for Public Education
Development of the Hungarian Academy of Sciences.*

Fekete Emese Kincső; Ceglédi Tímea: Tanári reflexiók a szülői bevonódásról. A szülők reziliens támogatása

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); CHERD-Hungary
Oktatáskutató Gyakornoki Program
emesefek0918@gmail.com

A nemzetközi szakirodalomban parental involvement-ként, a magyar nyelvű forrásokban pedig szülői bevonódás néven ismert fogalom legtágabb értelmezése magában foglalja mindazon szülői tevékenységeket, amelyek elősegítik a gyermek fejlődését. Szűkebb értelemben pedig azon szülői tevékenységeket, attitűdöket, nézeteket, elvárásokat jelenti, amelyek kifejezetten a gyermek iskolai előrehaladását támogatják otthoni vagy iskolai szinten. Mit tehet az iskola annak érdekében, hogy a szülői bevonódás eredményes legyen? A szakirodalom azt hangsúlyozza, hogy az iskolának kell proaktív módon fellépnie, mivel az iskolai gyakorlatok a legerősebb előrejelzői a szülői bevonódásnak (Imre, 2017; Kim, 2009; Marton, 2019). Milyen szerepük van a pedagógusoknak mindebben? Mit gondolnak erről ők maguk? Előadásunkban arra a kérdésre keressük a választ, hogy miképpen értelmezik a pedagógusok a szülői bevonódás támogatásával összefüggő problémákat és saját feladataikat.

Kvalitatív kutatásunk terepe három olyan megye volt, ahol magas a hátrányos és halmozottan hátrányos tanulói kompozícióval rendelkező iskolák aránya. 2021 őszén 45 pedagógussal készítettünk félig strukturált egyéni interjút, akik e megyék általános- és középiskoláiban tanítanak. Az interjúk átlagosan 68 percesek. Az előzetes szakértői alminták kialakítását követően az interjúkészítők kényelmi mintavétellel választották ki a megkérdezett pedagógusokat.

Az interjúk szöveghű leiratain gépi kódolást hajtottunk végre az Atlas.ti programcsomag segítségével (Creswell, 2012). A szülői bevonódással kapcsolatos problémák pedagógus-olvasatainak egyik kódolási szempontja az volt, hogy kik a mondatok alanyai. A pedagógus önmaga mint alany sokkal ritkábban jelent meg a

szülőkhöz képest. Előadásunkban a pedagógus (mint önmaga) alannal felruházott problémaértelmezéseket mutatjuk be.

Eredményeink rávilágítanak arra, hogy a pedagógusok alapvetően kétféle mintázattal jelenítik meg önmagukat a probléma-olvasatokban. Egyrészt áldozatként, kudarcok elszenvedőiként festik le magukat. A pedagógus alany esetén – a szülői alannal felruházott problémaértelmezésekkel ellentétben – a megkérdozett nem távolítja el magától a problémát, önmagát is részesének tekinti. Éppen az ilyen interjúegységek szomszédságában bukkan elő a másik mintázat, amelyben önreflektív cselekvőként jeleníti meg magát a pedagógus. Ugyanakkor ez utóbbiban a feltételes mód gyakori alkalmazása a szűk mozgástérre utal, tehát jellemző, hogy inkább tervekként és vágyakként jelennek meg a reflektív válaszok, mint realizált cselekvésekként.

Kutatásunk fontos adalékul szolgál ahhoz, hogy feltárjuk a pedagógusok saját szerepértelmezését a szülői bevonódásban. Nem személytelen végrehajtókként ismerhettük meg őket, hanem olyan emberekként, akik akkor tudnak hatékonyak lenni a szülői bevonódás támogatásában, ha ennek megvalósítása egybeesik személyes pályacéljaikkal, ha sikerélményeket élnek meg benne, s ha a problémák értelmezésében megjelenik a reflektivitás.

Kulcsszavak: szülői bevonódás, pedagógusok, reziliencia

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. Az elemzés a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

Fodor Ivett; Soós Csilla; Bacsikai Katinka: A fiúk érzelmi fejlődése a szülők hatására. Szisztematikus szakirodalombemutató

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); CHERD-Hungary
Oktatáskutató Gyakornoki Program

fodorivi0229@gmail.com

Az elsődleges szocializációs színtér a család, amely a későbbi érzelmi és értelmi fejlődésnek is az alapjait teszi le (Engler, 2017). A családi nevelésben fontosak a nemi szerepek, amelyek viszont folyamatosan átalakulóban vannak (Fényes, 2010). A hagyományos nemi szerepek és az új nemi szerepek közötti átmenet jelentős hatással van a fiúk érzelmi fejlődésére. Meghatározza az érzelmi kifejezés lehetőségeit, a mentális egészséget és a jövőbeni terveket is.

A szisztematikus áttekintésünk célja, hogy a legújabb magyarországi kutatások alapján átfogó képet nyújtson a fiúk érzelmi neveléséről. Az áttekintés során a következő kérdésekre keressük a választ: Milyen hatással vannak a nemi szerepekre vonatkozó társadalmi elvárások a fiúk érzelmi fejlődésére? Milyen szerepet játszanak a szülők, pedagógusok és a társadalom a fiúk érzelmi nevelésében? Hogyan hatnak az átalakuló szerepek a fiúkkal kapcsolatos elvárások átalakulására.

A szisztematikus áttekintés során a releváns hazai tudományos adatbázisokban (pl. MATARKA), ill. keresőmotorok segítségével (Google Scholar és UDiscover) kerestük meg a releváns irodalmat, és a kiválasztott tanulmányokat (N = 31) szisztematikusan elemeztük.

Az eredmények alátámasztják, hogy a fiúk és a lányok otthoni és intézményi nevelésében is vannak különbségek. Esetükben gyakrabban jelenik meg a normaszegő viselkedés mint a nevelők számára érzékelhető probléma. Ugyanakkor jellemző, hogy a fiúk érzelmi intelligenciájának fejlesztése egyre inkább fontos tényező. A feldolgozott irodalom jelentős része koncentrálni arra, hogy milyen nevelési hibák okozhatnak mentális nehézségeket a felnövekvő nemzedéknek.

A fiúk érzelmi nevelése kulcsfontosságú a kiegyensúlyozott személyiségfejlődéshez. A szülőknek, a pedagógusoknak és a társadalomnak egyaránt fontos szerepük van abban, hogy olyan környezetet teremtsenek, amelyben a fiúk szabadon kifejezhetik érzéseiket, és megtanulják azokat egészséges módon kezelni. A jövőbeni kutatások számára nagy potenciált jelenthet a különböző kulturális és társadalmi háttérű fiúk érzelmi nevelésének kérdése, különösen nemzetközi összehasonlításban.

Kulcsszavak: fiúk, érzelmi nevelés, elsődleges szocializációs színtér, másodlagos szocializációs színtér

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Hegedűs, Gabriella; Major, Enikő: Enhancing Parental Involvement in Education: Strategies and Implications

University of Debrecen, Faculty of Humanities; MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities); Debrecen Reformed Theological University

hegedus.gabriella@arts.unideb.hu

The literature refers to parental involvement as activities done by parents that support children's learning and development processes in a cognitive and non-cognitive way (Jeynes, 2007; Hill & Tyson, 2009). Lack of this involvement can have a significant impact on students' academic performance, as parents play a fundamental role in promoting their child's academic progress and development, both in the primary and secondary socialization areas. Without active parental involvement, students do not receive the essential support mechanisms, guidance, and affirming feedback necessary for academic success. In the present study, qualitative research with 45 teachers from primary and secondary schools was conducted to explore parental involvement in school life across different educational institutions. Our study aimed to determine whether and how parental involvement is realized, and to identify effective practices that strengthen the relationship between schools, teachers, and parents. The research was carried out in the economically disadvantaged region of Northern Hungary, where a high unemployment rate poses a serious challenge in securing job opportunities (Garami, 2020). A multi-stage, stratified sampling method was employed for our study. The initial stratification was based on county, school type, and site data from the National Assessment of Basic Competences, which included achievement scores adjusted for social background and levels of parental involvement. Using this combined data, four distinct school subsamples were identified. In the second stage, nonrepresentative (availability) sampling was applied to select teachers associated with these school groups (N = 45). The results of the research show that the promotion of three-way cooperation between parents, teachers and

students is essential for improving school communication and cooperation. In addition, it is emphasized that relational communication – whether in person or online – and community events play a key role in strengthening collaboration, which can contribute to improving students' educational experiences and achievements.

Keywords: parental involvement, awareness, online communication, cooperation

The research on which this presentation is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the support provided by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences.

Hornyák Ágnes; Godó Katalin; Ceglédi Tímea; Pusztai Gabriella:

A szülő mint erőforrás a mentorálásban

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); Nyíregyházi Egyetem
hornyak.agnes@nye.hu

Kevés kutatás ismeretes a szülők szerepéről a mentorprogramokban és az informális mentorálásban, pedig az ő szerepvállalásuk elengedhetetlen a mentorálás sikeréhez (Kram, 1985; Jacobi, 1991; Simões & Alarcão, 2014; Godó et al., 2020; Herrera & Karcher, 2014). Tanulmányunkban lefektettük a mentorálás és a szülői bevonódás együttes vizsgálatának elméleti kereteit. A kutatás során pedagógusokat szólaltattunk meg (pedagógus és mentor szerepben egyaránt) az iskolai mentorálásról és abban a szülők szerepéről (N = 45). Az elemzés három fő kutatási kérdése 1) a mentorálás interpretációit, 2) a támogató és gátló tényezőket a mentorálásban megjelenő szülői bevonódásban, valamint 3) a mentorok attitűdjeit ragadta meg.

Eredményeink rávilágítottak a pedagógusok sokszínű mentorálás-értelmezéseire (formális mentorprogramok, a tanárjelölteknek szóló mentori rendszer, informális mentorálás), s a szülők ezen interpretációkban betöltött rendkívül halvány szerepére. A pedagógusok több segítő szakembert igényelnének a mentorálás során felmerülő szülői kérdésekben is. A hátráltató tényezőket jelölő szövegegységekhez ritkán kapcsolódtak a megoldásokat kereső szövegegységek. A pedagógusok mentorszerepben megmutatkozó attitűdjei közül (hivatali-távolságtartó, empatikus-paternalisztikus) csupán egy tekint partnerként a szülőkre (a partneri attitűd), akik erőforrást jelentenek az iskola számára.

Kulcsszavak: extrakurrikuláris tevékenység, iskolai mentorálás, szülői bevonódás, mentorprogramok

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. Az elemzés a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

Horváth Lili: A „sorstársak” és „testvérközösségek” szerepe a gyermekvédelmi gondoskodásban felnövő reziliens hallgatók életútjában

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); CHERD-Hungary Oktatáskutató Gyakornoki Program

lilih2186@gmail.com

A kutatás célcsoportja a gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedett, sikeres tanulmányi pályafutással rendelkező felsőoktatási hallgatók, akiket a szakirodalom alapján rezilienseknek tekintünk (Agasisti et al., 2018; Homoki, 2014; Ceglédi, 2012). A kutatás e hallgatók életútjainak nevelésszociológiai vizsgálatát tűzte ki célul. Ezen belül a gyermekvédelmi gondoskodásban velük együtt élő testvérközösségek, sorstársak szerepére fókuszálunk. Kutatási kérdéseink: 1) Milyen rizikó és kompenzáló tényezők játszottak szerepet a reziliens életutakban? 2) A testvérközösségek és sorstársak milyen szerepet tölthettek be a reziliens életutakban?

A félig strukturált egyéni interjúk anonim módon kerülnek rögzítésre. Az alanyok kiválasztásánál a hólabda mintavételi eljárást alkalmazzuk a célcsoport sajátosságai miatt. A tervezett mintaelemszám 10 fő. A vizsgálat terepét az Észak-Alföldi régió felsőoktatási intézményei adják.

A szakirodalom feldolgozása alapján az alábbi hipotéziseket fogalmazhatjuk meg: 1) A tanulás és a beilleszkedés is nehezebb az érintett fiatalok esetében, főleg akkor, ha iskolaváltás vagy iskolán belüli bántalmazás, „bullying” is történik. 2) A testvérközösségek hatása legfőképp pozitív, de hátránnyal is járhat (pl. a testvérek megoldatlan tanulási, viselkedési nehézségei esetében). Fontos kompenzáló tényező, ha a nevelőszülők segítséget nyújtanak a gyermekek nehézségeinek leküzdésében. Ugyanezt a testvérközösségek esetében is el lehet mondani, hiszen vannak a gyermekvédelmi gondoskodásban külön gyermekcsoportok, ahol általában nagyon szoros kötelékek alakulnak ki.

A kutatás elméleti és gyakorlati relevanciáját az adja, hogy a testvérek együtt nevelésének rezilienciaszempontrú megközelítésén keresztül megoldási javaslatokat nyújt a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek esetében a testvérközösségek és sorstársak szorosabb, bizalmasabb kapcsolának kialakítására. Mindez fontos útravalóul szolgálhat a gyermekek tágabb (csoportokon kívüli) körében, illetve a közvetlen környezettel való kapcsolatában is.

Kulcsszavak: gyermekotthon, nevelőszülők, reziliencia, testvérek, sorstársak

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Kas Dorka; Kocsis Zsófia: „A helikopterszülők nyomában!” A szülői bevonódás a helikopterszülői magatartás tükrében

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); CHERD-Hungary Oktatáskutató Gyakornoki Program

kasdorka2003@gmail.com

Jelenlegi kutatásunk középpontjában a helikopterszülőség és a szülői bevonódás összefüggéseinek vizsgálata áll. A helikopterszülőség a gyakori szülői nevelési stílusok egyedi kombinációja, amelyben a szülő jelentős mértékben biztosít szeretetet és támogatást a gyermek számára, ugyanakkor nagyfokú kontrollt is alkalmaz, amely korlátozza a gyermek autonómiáját (Padilla-Walker & Nelson, 2012). A szakirodalomban ambivalens eredményeket találunk: egyes kutatások szerint a helikopterszülőség növeli a gyermekre gyakorolt tanulmányi nyomás mértékét (Sood & Singh, 2021), amíg más kutatások szerint akár egyes aspektusai segíthetik például a proszociálisabb magatartás kialakulását (Day & Padilla-Walker, 2009). A haza kutatások száma limitált, mely által kutatásunk újszerű és hiánypótló munka lehet. A kutatás első lépéseként szisztematikus szakirodalom elemzést alkalmaztunk. A kutatásunk során az EBSCO Discovery Service Search Engine-t használtuk. A PRISMA protokoll lépéseit követve a szűrési folyamat végén 33 tanulmány felelt meg a beválasztási kritériumoknak. Összességében elmondható, hogy többségében a pszichológia tárgykörében végeztek kutatásokat, csekély a neveléstudományi kutatások száma. A feldolgozott tanulmányok többsége amerikai vagy ázsiai kutatás, melyek legfőképp az egyetemi korosztályt vizsgálják. A kutatások számottevő része 2010 és 2022 között jelent meg, tehát európai aktuális kutatást nem találtunk a témában. A szakirodalom leginkább a helikopterszülőség és a tanulmányi pályafutás közötti kapcsolatot tanulmányozza, a fő üzenet pedig az, hogy szükséges foglalkozni e magatartással, és kiváltképp fontos az értékes partnerség kialakítása a szülőkkel a tanulói siker érdekében. A tanulmányok szerint aktuálissá vált, hogy az oktatási intézmények elgondolkozzanak azon, hogy milyen módon tudnák

kiaknázni a helikopterszülők általában negatívnak vélt erőforrásait. Szisztematikus szakirodalom elemzésünk alátámasztja, hogy mind európai, mind pedig hazai viszonylatban alulkutatott témáról van szó. Ennek okán pedig szükséges a téma széleskörű vizsgálata, fokozott figyelmet fordítva az oktatásra, azon belül is a közoktatásra.

Kulcsszavak: szisztematikus szakirodalom elemzés, helikopterszülő, szülői bevonódás, túlzott szülői bevonódás

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Kádár Lilla: Az alternatív pedagógia lenyomata a hagyományos oktatásban

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); CHERD-Hungary
Oktatáskutató Gyakornoki Program

lillakadar07@gmail.com

A 21. században sokféle oktatási modell létezik a tanításban, és minden pedagógus más és más módszerekkel tanítja diákjait. Kutatásom célja megtudni, hogy a hagyományos iskolákban hogyan jelenik meg az alternatív pedagógia. Milyen jegyek, módszerek épülhetnek be a hagyományos oktatásba? A hagyományos oktatásban résztvevő tanulók ismerik-e, tapasztalták-e az alternatív pedagógia eszközeit a tanórák során?

A kutatást kvalitatív módszerrel végzem. Félig strukturált egyéni interjút készítek a Jenaplan pedagógiát alkalmazó *Egri Kemény Ferenc Sportiskolai Általános Iskola* egykori diákjaival. Emellett egy olyan iskolából is választok alanyokat, amelynek a kontextuális mutatói (településtípus, tanulói összetétel, fenntartó stb.) közelítenek a vizsgált intézményéhez. Hólabda mintavételi eljárás segítségével 5-5 főt kérdezek meg, amely alapján összehasonlítom a két intézmény pedagógiai módszereit, eszközeit – ezúttal tanulói szemszögből.

A kutatás előkészítése során feldolgozott szakirodalom alapján az alábbi hipotéziseket állítottam fel: Magyarországon a hagyományos iskolák vannak nagyobb létszámban, míg az alternatív intézmények főleg a főváros és egy-egy megyeszékhely köré koncentrálódnak (Langerné, 2011). Feltételezhető, hogy a legtöbb diák a hagyományos pedagógia módszereit tapasztalta meg nagyobb gyakorisággal. A kérdés továbbra is nyitott, hogy a hagyományos intézmény át tud-e venni, át kell-e vegyen bizonyos elemeket az alternatív intézmény módszereiből. A szakirodalomból összességében arra lehet következtetni, hogy jelenleg nem mondható el az, hogy olyan arányban képviseltetnék magukat az alternatív pedagógia koncepciói a hagyományos intézményekben, mint az alternatívokban. A legtöbb

alternatív módszert leginkább az óvodákban alkalmazzák, melyek közül a leggyakoribbak a Waldorf és Montessori pedagógia irányzatai.

Kulcsszavak: hagyományos iskola, alternatív pedagógia, herbartizmus

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Miklódi-Simon, Zsófia; Kovács-Nagy, Klára; Kocsis, Nóra; Csók, Cintia: Common Goals, Shared Responsibility: The Relationship Between Foster Parents and Teachers

MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities)

miklodi.simon.zsofia@gmail.com

The decision-making pathways underlying the choice to become a foster parent have received considerable attention in international research. These processes are influenced by a combination of intrinsic and extrinsic motivational factors (Andersson, 2001; Baum et al., 2001; MacGregor et al., 2006; De Maeyer et al., 2014; Piel et al., 2017). Moreover, the role of regional and socio-cultural contexts is a critical dimension that warrants close examination (Davi et al., 2021; Gouveia et al., 2021). This study seeks to uncover the underlying motivations for becoming a foster parent, while also investigating how different social and demographic variables shape these motivations and affect collaboration with teachers. The main research question focuses on identifying the factors that support or hinder effective partnerships between foster parents and teachers. Using a mixed methods research design, the study consisted of two phases. The qualitative phase involved focus group discussions with 15 foster parents, followed by a quantitative phase in which 102 foster carers were surveyed using convenience sampling. The primary outcome of the study is the development of a seven-factor model that identifies the key determinants of the decision to become a foster parent. These factors varied significantly across demographic and social background variables such as foster parents' educational attainment, partners' educational attainment, nationality, marital status, perceived financial status and religious affiliation. The findings suggest that interactions between foster parents and teachers are predominantly informal and personal, especially in rural areas. Teachers' empathic attitudes, particularly in relation to individual needs, emerged as an important factor in successful collaboration. However, foster parents reported numerous challenges, underlining the presence of barriers

and misconceptions that obstruct meaningful engagement. Although findings from non-probability samples cannot be generalised, they provide valuable insights into the complex and multidimensional factors that both facilitate and hinder the decision to become a foster parent, as well as the dynamics of fostering effective partnerships with teachers.

Keywords: foster parent, foster parent involvement, motivation, family-school partnership

The research on which this presentation is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the support provided by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences. This poster was supported by the János Bolyai Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

Papp, Hunor: Bridging the Gap: The Impact of the Let's Teach for Hungary Mentoring Programme on Disadvantaged Students' Future Aspirations

MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities); Let's Teach for Hungary Mentoring Programme
papphunor76@gmail.com

This research aims to explore the further education aspirations of the mentees of the Let's Teach for Hungary mentoring programme. The programme aims to help socially disadvantaged groups by supporting them to complete their education successfully. Based on Bourdieu's (1977) theory of cultural reproduction, schooling perpetuates social inequalities. This aligns with Pusztai's (2020) findings that institutions equate social class with good taste, values, and achievement. As a result, schools reinforce class distinctions through expectations and assumptions tied to students' background, material wealth, and social status, making upward mobility more challenging for those from lower socio-economic backgrounds (Bourdieu, 1977).

Most research on mentoring programmes asks about the impressions of mentors, whereas this research focused on disadvantaged 7- and 8-grade students before they choose their careers.

Our self-designed questionnaires, presenting data from an empirical survey with a control group conducted in Hajdú-Bihar County, Hungary. The survey included 206 7th- and 8th-grade students from primary schools, Hungary, where the Let's Teach for Hungary mentoring program operates. Sampling was controlled for key factors such as mentoring status, school location, and students' social backgrounds.

In spring 2022, University of Debrecen students mentored 453 students across 13 settlements. Our study surveyed 93 mentored students, covering 20.5% of the mentored population, making our findings most relevant to this region.

Among respondents, 60.6% were boys and 39.4% were girls; 53.7% were in 7th grade, 46.3% in 8th. Additionally, 31.1% identified themselves as Roma.

The main research questions are: 1) The mentor, alongside (or instead of) the parent and teacher, could effectively support the successful career guidance of students? 2) What are the differences between mentored and non-mentored students regarding the stability of their aspirations for further education and career choices?

The results demonstrated that the programme successfully engages socially disadvantaged students but the family's financial situation is the strongest predictor of the decision to continue education, even when participating in the mentoring programme (Bander et al., 2015).

Keywords: Let's Teach for Hungary, mentoring, further education, disadvantaged situation, career choice

The research on which this presentation is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the support provided by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences and with the support provided by the University Research Grant Programme of the Ministry of Culture and Innovation (EKÖP-24-3), funded by the National Research, Development and Innovation Fund.

Pelyvás, István Márton; Kovács-Nagy, Klára: The Role of Parental Involvement in Functional Movement Skills in School-Aged Children
MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities); CHERD-Hungary Educational Research Internship Program
kovacs.klara@arts.unideb.hu

Several previous studies have demonstrated that parental involvement plays a significant role in children's motor development (Flynn et al., 2023; Cools et al., 2011; Derikx et al., 2021). The primary objectives of our research were to explore how parental involvement, parenting style, and sporting habits influence children's functional movement skills (FMS), the role of the family's socio-cultural background, and the relationship between children's sporting activities and FMS. Our questions are as follows: „What are the relationships between parental involvement, parenting styles, parents' and children's sports activity, transporting forms and FMS?” A survey was conducted in eight different state and church schools in Nyíregyháza using stratified group sampling. The study population included 5th and 6th grade students (aged 10–13 years, N = 155). Data collection took place between May and June 2024 and consisted of two components: a test measuring functional motor skills (KTK3) and a questionnaire (M-PAC and APQ) (Davidson, 2003; Rhodes, 2016; Zlomke, 2015). The modified Körperkoordinationstest für Kinder (Lovell, 2017), a shortened version of the KTK4 test developed by Kiphard and Schilling (Kiphard & Schilling, 1974) was used to assess motor skills. Our results indicate that a supportive parenting style positively influences motor skill development, while inconsistent discipline has a negative impact on children's motor skills. Active parental involvement in shared activities was also strongly correlated with children's motor skills, underscoring the importance of parental engagement in physical activities. Additionally, our findings on children's sporting habits highlight the critical role of regular physical activity and active transportation in fostering motor skill development. Overall, our findings provide compelling evidence that supportive parenting

practices and children's participation in physical activities are essential for the development of functional motor skills. Future research should delve deeper into these relationships, particularly the distinct roles of family members and the influence of various socioeconomic factors on children's physical development. Further research could also investigate children's access to sports opportunities and the content and attitudes of physical education classes.

Keywords: parental involvement; functional movement skills; sporting habits; parenting styles

The research on which this paper is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the support provided by the Research Programme for Public Education Development and the János Bolyai Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

Rusznák, Anett; Pusztai, Gabriella: Parental Involvement in Hungarian Secondary Schools

MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities); Bem József Primary School Kazinczy Ferenc Member Institution, Nyíregyháza
rusznak.anett@gmail.com

Parent-school contact and parental activity at home have also been shown to be strong predictors of student achievement in analyses controlling for other explanatory factors (Jeynes, 2005, 2007; Danişman, 2017). The international literature clearly shows that the study of parent-school relationships is a highly relevant area of research, but this research focuses mainly on parents of children in kindergarten and primary school. Internationally, there is also less research focusing on parental involvement in secondary school, despite this being a challenging period in a student's career. In Hungary, there is a lack of data on teacher-parent contact and the characteristics of parental involvement in vocational schools, and there is less research on this topic in Hungary. Previous research has identified several factors that influence the effectiveness of parental involvement. These include both student characteristics (gender, age, academic achievement) and family characteristics (social status, structure, subculture), along which there are significant differences in parents' attitudes towards learning and school. Data from the National Assessment of Basic Competences and interviews with teachers showed that there are also considerable differences between institutions in the way they interact with parents, which poses an uneven challenge for schools, teachers and educational support professionals, and that it is therefore essential to examine the different types of school in this respect. Based on the qualitative research carried out in the previous phase of this research (analysis of school case studies and teacher interviews), it is hypothesised that school policy may be able to provide relevant support to the group of parents at home and the learning support role that the institution encounters. The aim of this research is to investigate how parental

involvement in secondary education develops. It is assumed that the barriers are mostly family-related difficulties, with few school-related barriers. In our research we focus on upper secondary schools, vocational schools and upper secondary vocational schools. In the current research, we used data from a large sample database in Hungary (N = 585), which was narrowed down to the target group. The analysis identified the resources and disadvantages of parent groups associated with these schools, and the data also outline the key features of effective school policies that can partner different parent groups. The results show that this type of school also needs more attention in this area.

Keywords: parental involvement, grammar school, vocational training, vocational secondary education

The research on which this presentation is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the support provided by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences.

Sávai-Átyin Regina; Bacskai Katinka; Kovács Karolina Eszter; Hrabéczy Anett; Dan Beáta: A szakadék áthidalása: A szülői szerepvállalás szerepe a sajátos nevelési igényű tanulók teljesítményének és fejlődésének javításában a magyar iskolákban
MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); Bonitas Hungarian Special Education Center
atyin.regina@arts.unideb.hu

A szülői bevonódás kulcsszerepet játszik a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában, mivel jelentősen befolyásolja tanulmányi eredményeiket és általános fejlődésüket. Kutatási eredmények számolnak be arról, hogy a szülők aktív részvétele gyermekük oktatásában olyan együttműködő környezetet alakít ki, amely a tanuló tanulási folyamatának kedvez (Ames, 1992; Dimmock et al., 1996; Elliot & Church, 1997; Jeynes, 2016; Wigfield & Eccles, 1992; Wilder, 2014). A magyar oktatási rendszer – igazodva a tanulói diverzitáshoz – az eltérő tanulási igényekhez alkalmazkodva fejlődik (Bacskai et al., 2023; Hrabéczy et al., 2023; Pusztai et al., 2023; Pusztai & Fényes, 2022). A sikert azonban jelentős mértékben meghatározza a fontos szerepet játszó aktorok (szülők, pedagógusok, politikai döntéshozók) aktív részvétele. A szülői bevonódás hatásának célzott vizsgálata mentén a pedagógusok olyan eljárásokat, módszereket fejleszthetnek ki, amelyek még inkább elősegítik a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók fejlődését és tanulmányi sikerességét. Az előadás célja, hogy feltárja az SNI gyermekek iskolai életében történő szülői részvétel mértékét és jellegét a magyarországi többségi iskolákban. A vizsgálat arra irányul, milyen konkrét módon járulnak hozzá a szülők gyermekeik tanulásához, és hogy ezek a hozzájárulások hogyan befolyásolják a tanulmányi eredményeket és a személyes fejlődést. Jelen kutatás során egy meglévő nemzetközi mérőeszköz hazai mintán történő valid alkalmazása volt a cél, melynek során feltáró faktoranalízist alkalmaztunk a mérőeszköz sajátosságainak feltárásához, valamint a megbízhatóság és faktorszerkezet elemzéséhez. Az adatfelvétel 2022 őszén zajlott, és egy nagymintás

adatbázis létrehozásához (N = 1002) járult hozzá két határon kívüli ország (Románia, Ukrajna) bevonásával. A vizsgálat feltáró faktorelemzése hat faktort eredményezett, melyek arra világítanak rá, hogy az SNI gyermekek szülei esetében nem áll fenn jelentős különbség egyik bevonódási forma tekintetében sem. Tendenciaszintű különbség a szülői önkéntes tevékenység és a programok vonatkozásában mutatható ki, magasabb bevonódási értékkel a nem SNI gyermeket nevelő szülők részéről. A további eredmények kiemelik az egyes bevonódási formák és az iskolatípus, valamint a szülői részvétel különböző aspektusai és a gyermek neme közötti összefüggéseket. A kutatás olyan információkkal kíván szolgálni, amelyek az oktatáspolitikai és az iskolai gyakorlat szempontjából hasznosak lehetnek, és javíthatják az SNI tanulók támogatási rendszerét Magyarországon.

Kulcsszavak: szülői szerepvállalás; sajátos nevelési igény; fejlődés; teljesítmény

Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta; A Kulturális és Innovációs Minisztérium EKÖP-24-3 kódszámú Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült

Sivadó Georgina; Kovács Karolina Eszter: A szülői bevonódás alakulása a testvérsorrend, az önértékelés, a reziliencia és a társas támasz függvényében

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológiai Intézet
karolina92.kovacs@gmail.com

A szülői bevonódás alatt értendő támogatás – az iskolai tevékenységekben való részvételen túl – kiterjed a gyermek szocio-emocionális fejlődésének elősegítésére is (Epstein, 2010; Bailey, 2017). Mértékének, minőségének milyenségében többek között a család mérete, a gyermekek száma is meghatározó lehet (Pribesh et al., 2020; Vellymalay, 2013; Stewart, 2012). Erre alapozva indultunk el azon az úton, hogy megkíséréljük feltárni, mi történik a családok szerkezetén belül a gyermeki perspektívából tekintve. Van-e különbség a „kicsi, a nagy és a legnagyobb” által észlelt szülői bevonódás között. Vajon determinálja-e a testvérsorrend a szülői bevonódás milyenségét, és ez hogyan hat az olyan szocio-emocionális tényezők alakulására, mint az önértékelés, a reziliencia és a társas támasz.

Hogy minderre választ találjunk, a kutatás során az adaptált Gyermek Által Észlelt Szülői Bevonódás Kérdőív (Cole és mtsai., 2018), továbbá a Rosenberg Önértékelés Skála (Sallay et al., 2004), a Serdülő Reziliencia Kérdőív (Kóródi et al., 2022) és a Multidimenzionális Észlelt Társas Támogatás Kérdőív (Papp-Zipernovszky et al., 2017) mérőeszközei voltak segítségünkre. A kutatásban hólabda mintavételt alkalmazva 137, 14 és 20 év közötti fiataalt kérdeztünk meg.

A kutatás eredményei alapján a szülői bevonódás mértéke szignifikánsan eltért a testvérek között, továbbá valamely reziliencia dimenzióban is detektálható volt különbség. Az irányító szülői bevonódás magasabb jelenlétével csökkent a családi összetartás, és inkább volt jellemző a barátoktól érkező támaszra hagyatkozás. A testvérsorrend előrehaladtával, a gyermekek számának növekedésével csökkent az észlelt pozitív szülői bevonódás, de a barátoktól származó társas támogatás mértéke is.

A kutatás többek között arra világít rá, hogy a család méretének növekedésével elaprózódnak azok a tényezők, amik a minőségi bevonódást szupportálnák, hiszen minél több a gyermek, a szülőnek annál több gyermek iskolai életébe kell bevonódnia. A kutatás felhívja a figyelmet arra, hogy mivel egyes szocio-emocionális tényezők akár családi interakciókon keresztül is formálódnak, fontos a gyermekek támogatásába fektetett energia, valamint több gyermek esetén is egy egyenlőbben megosztott hétköznapi értelemben vett, de kicsit sem elhanyagolható „figyelem”.

Kulcsszavak: szülői bevonódás, testvérsorrend, önértékelés, reziliencia, társas támasz

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Szilágyi, Edit: Parental Involvement in Hungarian Kolping Secondary Schools

MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities; KOSZISZ Saint Stephen High School and Technical School, Újfehértó
edithszil@gmail.com

Numerous studies highlighted the positive impact of a harmonious relationship between schools and students' families (Pusztai et al., 2024; Bacskai et al., 2024; Pusztai, Ceglédi & Bacskai, 2024; Gonzalez-DeHass et al., 2005; Newman et al., 2019; Caño et al., 2016). Parental involvement not only influences students' academic performance but also shapes their community engagement, future plans, and aspirations for further education (Fényes et al., 2024; Fehrmann et al., 1987; Maiya et al., 2020). While parental involvement takes on a different character at the secondary school level, it is clear that the attitude of school leadership and teachers significantly determines its success (Kocsis-Rusznák, 2024; Anguiano, 2004; Chen & Gregory, 2009). Kolping secondary schools place a strong emphasis on promoting parental involvement, and actions aimed at this goal are explicitly outlined in their institutional documents (e.g., pedagogical programs). In our questionnaire-based research, we studied 21 Hungarian schools (state-run and religious schools, among them Kolping schools) with 608 students of 11th grade. We conducted a cross-sectoral analysis to explore the opinions of Kolping students regarding the relationship between the school and the parents, comparing these views with the opinion of students from state-run and other faith-based secondary schools with similar characteristics. Our findings indicate that pedagogical programs identify three main activities related to parental involvement: the strongest connection is perceived between class teachers and parents, followed by the relationship between other teachers and parents, and lastly, between the school leadership and the parents. Most students view the relationship between parents and the school positively, Kolping students underline the role of their class teacher. Student

questionnaires also reveal that parents attend school events only when explicitly requested by teachers. In the case of all sectors, it can be observed that parents of secondary school students do not actively participate in programs and mostly, they are involved in financial contributions.

Keywords: Kolping secondary school, parental involvement, disadvantaged students, Kolping pedagogy, disadvantage compensation

The research on which this presentation is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research and Development Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the support provided by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences.

Veress Anna Edit; Kocsis Zsófia: A család szerepe a munkához való viszony kialakulásában

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport
(Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar); CHERD-Hungary
Oktatóskutató Gyakornoki Program
vaegy13@gmail.com

Hazai és nemzetközi tanulmányok is beszámolnak arról, hogy a munkavállalás egyre nagyobb mértékben érinti a fiatal generációt, egyre többen vállalnak munkát nemcsak az egyetemi tanulmányaik mellett, hanem már középiskolában is (Balogh et al., 2021; Kiss et al., 2017). A hazai kutatások leginkább a hallgatói munkavégzés gyakoriságát, motivációját és az egyetemi tanulmányokra gyakorolt hatását vizsgálják (Kocsis & Pusztai, 2020; Kovács et al., 2019). A nemzetközi szakirodalomban gyakrabban fókuszálnak arra, hogy szülői bevonódás hogyan befolyásolja a fiatalok, a gyermekek munkához való viszonyát. A szülőkkel való kapcsolat hatással van a serdülők karrierfejlődésére és munkaértékeire (Young & Friesen, 1992; Whiston & Keller, 2004), míg a szülők munkahelyi tapasztalatai előrevetítik a gyermekek munkával kapcsolatos attitűdjét (Barling et al., 1998). A kutatások szerint a gyerekek munkamorálját mindkét szülő munkaértékei meghatározzák (Mulligan, 1997; Cemalcilar et al., 2018). Lopez (2001) szerint a szülői bevonódást bizonyos esetekben úgy is lehet értelmezni (pl.: bevándorlók körében), hogy a szülők kemény, fizikai munka révén tanították meg a gyermekeiknek, hogy a tanulás érték. Hazai viszonylatban kevés kutatás fókuszál arra, hogy a szülők munkája, a házimunka milyen szerepet tölt be egy család életében, s a munkatevékenységek milyen összefüggésben vannak a szülői bevonódással. Feltáró jellegű kutatásunkban félig strukturált interjút készítettünk tíz szülővel, akiknek általános és/vagy középiskolás gyermeke van. Az alanyokat hólabda módszerrel kerestük fel, de törekedtünk arra, hogy eltérő végzettségű, nemű szülőkkel készítsünk interjút. Az interjúk rámutattak arra, hogy a szülők munkaértékei – különösen a munka jelentőségének hangsúlyozása és a házimunkában való részvételük – befolyásolják a gyermekek

munkamorálját és jövőbeli karrierelképzeléseit. A vizsgált családokban eltérő mintázatok figyelhetők meg a szülői bevonódásban. A típusalkotás még folyamatban van, azonban körvonalazódik, hogy míg egyes szülők ösztönzik a gyermekek részvételét a házimunkában és a diákmunka vállalásában, mások kevésbé látják a munka fontosságát. Az eredmények hozzájárulhatnak a szülői bevonódás és a fiatalok munkához való viszonyának megértéséhez hazai kontextusban.

Kulcsszavak: munkavállalás, házimunka, család, munkaértékek, szülői bevonódás

Az előadás alapját képező kutatást az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar) hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A konferencia rövid programja

Moderátor: Dr. Demeter-Karászi Zsuzsanna

10.00 Köszöntő. Dr. Takács Levente (oktatási dékánhelyettes, DE-BTK)

10.10 Pedagógiai Kutatást és Fejlesztést Támogató Iskola Jelvények átadása. Prof. Dr. Pusztai Gabriella és Csók Cintia

10.20 Plenáris előadások

The sociology of educational inclusion: framework and data based on the Italian case (Prof. Dr. Colombo, Maddalena, Catholic University of Sacred Heart, Milan, Italy)

The parental involvement: from theory to empirical study (Prof. Dr. Santagati, Mariagrazia, Catholic University of Sacred Heart, Milan, Italy)

11.20 Kávészünet

11.40 A legfontosabb kutatási eredmények bemutatása

Szülői percepciók a család-iskola partnerségi gyakorlatokról (Prof. Dr. Pusztai Gabriella)

A sajátos igényű gyermeket nevelő szülők iskolai bevonódása. Négy kutatás konklúziója (Dr. Bacskai Katinka)

Kultúraazonos család-iskola partnerség (Dr. Ceglédi Tímea)

A pedagógiai munkát támogató szakemberek jelentősége a család-iskola partnerségben (Csók Cintia)

Pedagógushallgatók felkészítése a képzésben a szülőkkel való kapcsolattartásra (Dr. Chrappán Magdolna)

82 jógyakorlat egy kézikönyvben – A gyakorlatban alkalmazott tapasztalatok gyűjteménye (Dr. Pallay Katalin)

Társasjáték tervezése a szülői részvétel érdekében (Dr. Kocsis Zsófia)

13.00 Partnerség az oktatásban: Szülők és iskolák közös útja.

Kerekasztal beszélgetés a partneriskolák részvételével

Moderátor: Dr. Bacskai Katinka. Résztvevők: Tóth Edina; Péter István; Nagyné Nagy Marianna; Molitorisz Zoltán; Molnárné Tóth Erika; Csapos Zsolt; Prof. Dr. Pusztai Gabriella

13.45 Kihívások és megoldások: Családok, iskolák és kapcsolataik. E-poszter szekció. Megnyitja: Dr. Ceglédi Tímea

14.00 Ebéd

Iránytű

MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport

Ide kattintva érhető el

E-posztterek

Ide kattintva érhető el

Jógyakorlat gyűjtemény

Pusztai Gabriella, Ceglédi Tímea, Bacsikai Katinka, & Pallay Katalin
(Eds.) (2024). Az iskola-szülő kapcsolattartás gyakorlatai.
Intervenciók, programok, gyakorlatok pedagógusoktól
pedagógusoknak.

Ide kattintva érhető el

K.Ö.SZ.I. Társasjáték

Ide kattintva érhető el

"Gyakorlat teszi a partnert"

A szülői részvétel támogatása az oktatásban. Kocsis Zsófia (Ed.)
(2025).

Ide kattintva érhető el

CHERD-Hungary

Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ

Ide kattintva érhető el

Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

Ide kattintva érhető el

Köszönetnyilvánítás

A konferencia szervezőbizottsága és a jelen kötet szerzői köszönetet mondanak a konferencia szervezésében nyújtott segítségért Dr. Márkus Edinának, Dr. Demeter-Karászi Zsuzsannának, Vitézné Iglicz Zsuzsannának, Prof. Dr. Bocsi Veronikának, Bögös Gábornak, Rusznák Anettnek, Sávai-Átyin Reginának, Erdei Viviennek, Kas Dorkának, Soós Csillának és Tóth Rékának.

A CHERD Műhelytanulmányok sorozat korábban megjelent kötetei

Pusztai Gabriella; Kovács Klára; Ceglédi Tímea; Dusa Ágnes Réka; Hegedűs Roland (2014). *Pedagógusjelöltek oktatásszociológiai vizsgálata I.* CHERD Műhelytanulmányok sorozat I. kötet. CHERD-Hungary. ISBN 978-615-80077-1-9

Pusztai Gabriella; Ceglédi Tímea; Bocsi Veronika; Kovács Klára; Dusa Ágnes Réka; Márkus Zsuzsanna; Hegedűs Roland (2015). *Pedagógusjelöltek oktatásszociológiai vizsgálata II.* CHERD Műhelytanulmányok sorozat II. kötet. CHERD-Hungary. ISBN 978-615-80077-2-6

Pusztai Gabriella; Morvai Laura; Ceglédi Tímea; Márkus Edina; Szabó Barbara; Nagy Zoltán; Sebestyén Krisztina; Barnucz Nóra; Labancz Imre (2015). *Pedagógusok továbbképzési igényeinek vizsgálata.* CHERD Műhelytanulmányok sorozat III. kötet. CHERD-Hungary.

A Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programjának (MTA-KFKP) célja új tudományos kutatási eredmények becsatornázása a nevelés és az oktatás világába. Kiemelt szerepet kapnak azok a kutatási-fejlesztési projektek, amelyek hozzájárulnak a tudásátadás mellett az értékek közvetítéséhez is a pedagógiai szemlélet és módszerek fejlesztése révén. Jelen kötet a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Fejlesztő Kutatócsoport (MTA-DE-CSATOKK) négyéves kutatásának zárókonferenciáján elhangzott előadások és bemutatott poszterek összefoglalóit tartalmazza, kiegészítve azt a további eredményekhez vezető praktikus információkkal.

A kutatócsoport célja az volt, hogy kutatási-fejlesztési munkájával támogassa és ösztönözze a pedagógusok és szülők együttműködését. A folyamatban szenior és junior kutatók, partneriskolák, kutatótanárok és hallgatók vettek részt. Az ő munkájuk esszenciáját foglalja össze a gyűjtemény.

